

הירחון הישראלי לבלות

קרל נטר מייסד מקוה ישראל

ISRAELI PHILATELIC MONTHLY

4—3
1970

נועוניין בחליפין

EXCHANGE WANTED

ANA MARIA A DE RELDAN
23. Ave. 6-65. zona 7 kaminal
juyu 1.
Guatemala, C. A.

PAOLA B. CALABRESE
Via Pietro Fedele N. 51
000179 Roma, Italia

JOSÉ LUIS TORRES G
Presa callejón del Refugio 46
Guanajuato, Gto.
Mexico

Miss HIE SOOK KIM
c/o Ki Doo Kim, 396, 16-bam,
Chung Mu-dong
Yousu, Chun Nam — Korea

J. VAN LEEUWEN
P. O. Box 47 Exmouth
West Australia 6404

M. ANDRÉ SIVELLE
Résidence Garibaldi
Appartement C 20
Boulevard Garibaldi
69-Tarare, France.

OCTAVIO AUGUSTO
LUCERO MORALES
Barrio La Esperanza
Jalapa, Guatemala,
Centro América

Melle. BELET FRANCOISE
29, rue Rabelais
85-Fontenay-le-Compte, France

ANNALEA C. MÜLLER
Villa Rita, Villagio Aurora
Asti, Italy

LISELOTTE ATELSSON
Grönviksvägen 27
14900 Nynäshamm, Sweden

Maj. OSVALDO A. CRUZ
108-I.A.P.I.
Rua Conde de Pôrto Alegre,
Salvador — Bahia — Brasil

K. PYNE
311, B. B. Ganguly Street,
Calcutta-12, India.

L. DIDRIKSEN
Osterquade 20
3200 Ronne, Boruholm
Dk. Danmark

Mr. RICHARD W. KLEINER
668 Warfield Road
North Plainfield, New Jersey
0706 U.S.A.

HENOCQ PATRICK
8 rue Eugène Berthoud
Saint-Quen 93 — France

MANUEL CORCUERA M.
Juárez y 16 — 114
Cd. Victoria, Tamps.
México, América del Norte

R. W. KLEINER
668 Warfield Road
North Plainfield, New Jersey
07063 U.S.A.

DESSERT ADRIEN
131, c rue de Schwenheim
67 Narnoutier — France

S. BOUWSMA
v. d. Kolkstraat 6
Haarlem — Holland

H. J. SCHUMACHER
Meppelweg 331
Den Haag — Holland

R. LUKEN
Bijlde 6 — c
Breda — Holland

RAUL GONZALES
calle 72-3905 e/39N41
San Antonio de los Baños
La Habana — Cuba

(Rev.) CESAR R. HINLO, Jr.
Dumangas, Iloilo K-417
Philippines

PEDRO BASAS
Valldoreix, 1
Barcelona 12
España

ELIAS AGELAICIS
Michael Voda 87
Athens 110
Greece

M. BONKOT
Badhoevedorp,
Franklinstraat 23
The Netherlands

PAUL KÜMMEL
7418 Metzingen
Postfach 90 — Deutschland

A. LOORE
74 Tennisboanstr. 74
B 900 — Gent — Belgique

Miss H. STENVOLD
3950 Brevik — Norway

VICTOR HUGO BENEDÉ
Ava. Corrientes 3375 — (R. 56)
Rosario — (S. Fe)
Republica Argentina

KURT MANKE
4044 Kaarst,
Gladiolenweg 2 — W.-Germany

P. CHAKRAVARTI
United Bank of India
Ranchi — India

RICARDO J. BARBOSA
Rua Itapicirica, 67-Prado
Recife — Pernambuco — Brasil

Mr. ANGEL E. PANIZZA
Ada : Angel Gallardo
194 Bajo "C"
Buenos Aires
República Argentina

Dr. NEWTON RIBEIRO
Rua Paes Leme, 5-19
Bauru San Paulo — Brasil

JOSÉ JOU MILLER
Pte. Eligio Ayala 997
Asunción, Paraguay

PER LURVIGSEN
Otto Sogns vei 25
Oslo 6, Norway

JOICHONDRA
Govtè Hr. Sec. Scholl
P.O. Nimas, Dist. Pali
Rashtan — India

הירחון הישראלי לבולאות

Israeli Philatelic Monthly • Fédération des Sociétés Philatéliques Israéliennes

בטאון התאחדות אגודות הבולאים בישראל

Editor: ARIE LYNN
9, Kahanstam St., Tel-Aviv, Israel

העורך: אריה לין
המערכת: רח' כהנשטם 9, ת"א

MARCH—APRIL, 1970 No. 3—4 (52)

אדר ב' — אייר, תשי"ל

בטור אחד

CONTENTS

Exchange wanted	2
Editorial comments	3
ISRAEL NEW ISSUES:	4
22nd Independence issue; Rehovot — emblems of towns issue;	
Memorial Day 1970	5
"Tabit" — national philatelic exhibition	6
Metal Victory stamps	7
100 anniversary of Mikveh-Israel	8—9
Zeppelin Mail in Palestine	10—11
Holocaust — past and present	12—13
Judaica	14
Aspects of Jewish perforation	15
News from U.S.A.	17
Miscellaneous: Captain Cook's anniversary; Easter issues; Local Airletter	18
Activities in philatelic societies	19
Letters to the editor	19

הוויכוח עם ציירי הבולים

אנו עדים באחרונה לגל חדש של שבתות ולחצים בסקטורים השונים של המשק. ומעניין — הגל העכור הזה אינו פוסח על הבולאות. צרכני השרות הבולאי לא הרגישו, אומנם, בשביתה שקיימו הגרפיקאים המאורגנים ולא השתתפו בציור בולי ישראל, שכן השרות הבולאי שיתף בציור בולי ישראל גרפיקאים וציירים אחרים והבולים הופיעו במועדם. ברם, הוויכוח בין ציירי בולים והשרות הבולאי טרם הסתיים. ציירי הבולים מבקשים להיטיב את תנאי התשלום, לעשות שינויים בנהוגי העבודה, לשלם להם תוספת בעד נסיעה לבתי-הדפוס ולפרסם את שמם בשולי הביל, כמקובל בהרבה מדינות. דומה שמרבית התביעות מצאו פתרון. אולם אחת, עקרונית יותר טרם יושבה. הכוונה לציון שם הצייר בשולי הבול. נראה שהגיע הזמן שציירנו אשר זכו במוניטין בציור בולים יוכלו לחתום על יצירותיהם ושמן יודפס בשולי כל בול.

* * *

עשרים ושתיים שנה מופיעים בולי דואר ישראל ואין, כמובן, קטלוג בוליי-דואר שלא הזכיר את בולינו. לצערנו אין מוכירים את מחירי הבולים עם שבלים, פרט לקטלוגים מקומיים, מיוחדים לבולי ישראל. רק אחד מן הקטלוגים העולמיים אזר עוז באחרונה וכלל ברשימת בולי ישראל גם שבלים. הכוונה לקטלוג „סקוט" האמריקאי במהדורתו האחרונה ל-1970. אכן טוב מאוחר מבכלל לא...

* * *

בשרות הבולאי מתגבשת החלטה להוציא את עלוני ההסברה לבוליי-ישראל גם בשפה הגרמנית. עד כה הופיעו העלונים סמוך לכל הוצאת בול בארבע שפות: אנגלית, צרפתית, ספרדית ועברית. עתה, בהתחשב בשוק הנרחב שיש לבולי ישראל בגרמניה המערבית הוחלט להדפיס את העלונים, גם בשפה הגרמנית. נקוה שתמצא דרך לכלול את ההסבר בגרמנית בלי להשמיט את ההסברים בצרפתית...

בתוכן:

3	הוויכוח עם ציירי בולים
4	בולי יום העצמאות, בול רחובות
5	אגרת שר הבטחון למשפחות השכולות
6	„חבית" — תערוכת בולים לאומית
7	בולים בזחב, כסף וארד
9—8	מאה שנה למקוה ישראל
11—10	צפלינים מעל תל-אביב
13—12	הזכירה היא שורש הגאולה
15	הנקודה היהודית בנקוב על גבי בולים
14	יודאיקה
16	יומן אמריקה
17	לתחיבתן הצעיר
18	עולם ומלואו
19	באגודות, תגובות

פרחי בר מוגנים בולי עצמאות

תופסק מכירת 5 בולים

עם תום העבודה ביום שני 15.5.70, תופסק המכירה של הבולים האחרים, באשנים הבולאים בארץ:

1. בול יובל תל חי (טרומפלדור) 1 ל"י
2. בול מבצע מרדב הקסמים — 0.30 ל"י
3. בול כ"ה שנים למכון ווייצמן למדע — 1.15 ל"י
4. קונטרס בולים מס' 14 (בולי סמלי ערים 0.08 ל"י ו-0.12 ל"י).

מסיבות בולאיות

משרד הדואר והשרות הבולאי קבע בשנה האחרונה נוהג יפה: בכל הופעת בולי זכרון מציינים את המאורע בטקס מיוחד במעמד נציגי המוסד או המפעל שלו מוקדש הבול. במעמד זה מגיש שר הדואר אלבום מיוחד עם הבולים החדשים לאנשים הקשורים במאורע לו הוקדש הבול.

בול רחובות

נוסף לבולי יום העצמאות תש"ל, ובול יום הזכרון לחללי צה"ל ה"י פיע בול מסידרת בולי סמלי ה"י

ערים והפעם בול רחובות. הבול בערך נקוב של 30 אגורות צויר, כמו כל סידרת בולי הערים, בידי האחים ג. ומ. שמיר והודפס בבית הדפוס הממשלתי בירושלים. הבול מראה את סמל העיר רחובות (פרי הדר, מיקרוסקופ וספר).

תורמוס ההרים בעל פרחים כחולים, דמויי פרפר. הוא צמח ארץ פייני לאזורי ההר, אחד מחמשת ה"מינים בני הסוג הזה הבולט ביותר בצבעו ובגודלו. הוא חד שנתי, נו"בט בראשית החורף ותפוחתו עולה באביב. הפרחים נפתחים בזה אחר זה, במשך כמה שבועות. מהם נפ"תחים תרמילים שעירים בעלי זר"עים פחוסים.

הצירת מאנגליה, התר ווד, ה"צעירה בציירי בולינו, נולדה בלונ"דון בשנת 1946. היא עבדה בגנים הבוטניים המלכותיים שבקיו (אנג"ליה) ובאותה עת השתלמה בבוטני"קה. לאחר מכן למדה בבית הספר לאמנות בקמברוויל ובשנים האחרונות עבדה בגני קיו.

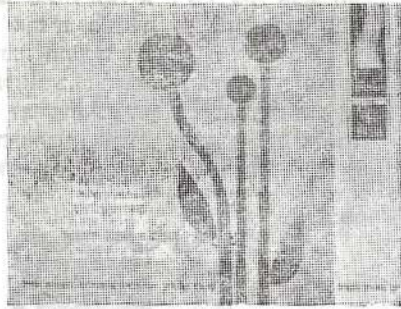
מספר עבודות מפרי מכחולה גם כצירית על נושאים בוטניים של התר ווד פורסמו בעתונות המקצוע"עית באנגליה. היא עלתה לישראל בשנת 1969, כדי לציייר פרחי בר ישראליים עבור רשות שמורות ה"טבע ואז הצליחה גם במכרזו לציייר בולי פרחים ליום העצמאות תש"ל.

שלושה פרחי בר מתוך עשרות צמחי בר מוגנים הופיעו השנה ב"בולי יום העצמאות תש"ל. פרחי הבר, המוגנים בישראל על-פי ה"חוק, אסורים בפגיעה וקטיפתם מו"גבלת לפרחים בודדים בלבד. ואלה השלושה:

סחלב ה"בצות הוא פרח ארץ פייני לאזורי בצות. הוא גדל בקר"קע כבדה ולחה. עמודי הפריחה נו"שאים באביב שפע פרחים סגולים. הפרח בעל דרבן ושחלה תחתית. מששת עליה עטיף, אחד גדול ויפה מבין האחרים, שני גושי אבקה נד"בקים אל ראש החרק המעביר או"תם לפרח אחר. הסחלב נמצא בקיץ בתרדמתו.

אירוס הנגב הוא צמח בר מיוחד לארץ-ישראל. צומח בחור"לות, עליו ופרחיו הסגולים עדי"נים מאוד. הפרחים נישאים אחד"אחד על גבעול. קיימים מינים רבים של אירוסים, כולם רב-שנתיים, בעלי קנה שורש הנמצא בקיץ ב"תרדמה. העלים דמויי סוף, בוקעים מן הקרקע בראשית החורף ופור"חים בחודשי פברואר-מארס.

אגרת שר הבטחון במועטפה למושפחות שכולות

לת, "יד לבנים" ואירגון ההורים השכולים ומסר להם שי — בול — הזכרון עם מעטפת היום הראשון להופעתו של הבול.

השופט פ. אבישר, יו"ר הוועד להנצחת החייל, הודה לשר-הדואר על המיפגש. המשורר ראובן אבי"ב נועם הגיט ל"ד"ר א. רימלט שי — כרך ד' של "גווילי אש".

השר הביע תקוותו שזוכה להוציא לאור יחד עם בול הזכרון לחללי צה"ל, גם את הבול הנכסף שיצוין את השלום באזורנו.

בטקס נוכח גם מנהל המחלקה להנצחת החייל, מר י. מירון, יו"ר האגודה התל-אביבית לבולאות מר י. אוקו ונציגי העתונות והשרות הבולאי.

צייר מעטפת הזכרון

שמעון כתר, צייר מעטפת-הזכרון, הוא פנים חדשות בציור ברי לים. עד כה צייר שלושה פריטים בולאיים: בול "מרבד הקסמים", שצויין בפרס שני בתחרות לציור בולים לציון 20 שנה לעליית ית דות תימן, בול מטוס "ערבה", שצייר יחד עם עמיתו, דוד פסח וכא"מור, מעטפת-הזכרון למשפחות השכולות, שהופיעה מטעם המחלקה להנצחת החייל.

שמעון כתר נולד בי"ב 1943 בני-תניה. הוא גדל והתחנך בקיבוץ מעברות. היה קצין בחיל השריון ועתה ממשך את חברותו בקיבוץ. עוסק בגראפיקה שימושית במסגרת הקיבוץ. לומד באקדמיה לאמנות "בצלאל".

השובל המצורף לשרות הבולים ה"תחונה, מביא סמל הקצינים וההקדשה לחללי צה"ל תש"ל-1970. הבול הודפס בשיטת שקע בבית המדפיס הממשלתי בירושלים. בול זה, אשר הופיע לקראת יום הזכרון, בתחילת חודש מאי, הודבק על מעטפת הזכרון שהוצא ע"י המחלקה להנצחת החייל ליד משרד הבטחון.

המחלקה להנצחת החייל שליד משרד הבטחון נוהגת להוציא מדי שנה, ערב יום הזכרון לחללי צה"ל, מעטפה בולאית מיוחדת, הנשלחת לכל המשפחות השכולות שיקריהן נפלו על תקומת המדינה ובטחונה. הכתובת, "במותם ציון לנו את החיים" מעוטרת בציור צמח מסוג-בן, מופיעה במעטפת יום הזכרון תש"ל — 1970, המונפקת כבשנים קודמות על ידי המחלקה להנצחת החייל שבמשרד הבטחון.

השנה הוגשו כ-100 הצעות גראפיות למכרז שתוקפו פג ב-1.3.70. מתוך ההצעות שהוגשו הוענק הפרס הראשון, 900 ל"י, לשמעון כתר ו"דוד פסח (חברי קיבוץ מעברות); הפרס השני, 500 ל"י — למר יורם קליין (מראשון-לציון); הפרס השלישי, 200 ל"י — לגבי יעל כץ (מירושלים). מר דן תל ורדי (מתל-אביב) זכה בציון לשבח.

חבר השופטים שדן בהצעות לציור המעטפה היה מורכב משמונה מומחים ואישי ציבור. את אגודת הגרפיקאים ייצגו בשיפוט אשר קל"דרון ועמרם פרת. מלבדם השתתפו: אריה פינק — ראש אגף השיקום, יהודה מירון — מנהל המחלקה להנצחת החייל, ראובן אבינועם — עורך המפעלים הספרותיים במחלקה להנצחת החייל, אליעזר אילת — נציג קצין חינוך ראשי, נורית רוזן — חברת המועצה הציבורית להנצחת החייל, דן אופיר מההור"צאה לאור של משרד הבטחון.

מעטפת הזכרון בול בול ה"זכרון לחללי צה"ל וישלח על ידי משרד הבטחון לכל המשפחות השכולות בציורף אגרת משרד הבטחון, מר משה דיין.

בול זכרון לחללי צה"ל

לקראת יום הזכרון לחללי צה"ל תש"ל-1970, הונפק בול זכרון מרי מכחולו של הצייר ר. ורו, יליד ררי מניה, שעלה לארץ לפני מספר שנים. בערך נקוב של 55 אגורות, מראה גר תמיד ממנו עולה שלהבת ורודה, על רקע סגול כהה.

תבית" — הגדולה בתערוכות לאומיות

מתוך תקנון התערוכה

ההשתתפות בתערוכה

1 — ניתן להציג בתערוכה אוספים, אבזורים, וחומר בולאי. האספנים וסוחרי הבולים הרוצים להשתתף בתערוכה חייבים להיות חברים באגודה בולאית ישראלית או בעלי אישור שניתן ע"י ועדת התערוכה. יו"ר אגודות הבולאים ישמשו נציגים של התערוכה במקום מושבם. יוקצה מקום למוציגים של נוער ומוציגים קבור צתיים של אגודות וחוגים בולאיים. הועדה המארגנת רשאית להתיר או למנוע השתתפות בתערוכה וכן להציג חלק של מוצג או להעבירו ממדור למדור במסגרת התערוכה.

אגף תצוגות בחו"ל

2 — מוצגים של אספנים מחו"ל יוגבלו לנושאים הבאים: מוקדמים, ארץ הקודש, יודאיקה וישראל, וישותפו בתערוכה אך ורק לפי הזמנה של ועדת התערוכה. האוספים הנ"ל יוצגו באגף כבוד ולא יועמדו לשיפוט. הזמנת המוצגים מחו"ל תיעשה לפי קריטריון של מוצגים אשר זיכו בעבר את בעליהם במדליות זהב או ציונים דומים.

גודל המסגרות, ביטוח ושמירה

3 — המסגרות בתערוכה, "תבית", בגודל אחד במידות של 1.20 מ' × 0.90 מ', בכל מסגרת מקום ל-15 דפי תצוגה (דפי אלבום סטנדרט). המסגרות יוקצו לאספנים ללא כל תשלום. כל המוצגים יבוטחו קרינע מסירתם לוועדת התערוכה. הוצאות הביטוח, יחולו על מארגני התערוכה ויימצאו תחת שמירה שתקבע ע"י ועדת התערוכה.

אופן מסירת המוצגים

4 — את המוצגים יש למסור במזכירות התערוכה, רח' הס 16 ת"א החל מ-13 באוקטובר 1970 ולא יאוחר מ-16 באוקטובר. באישור מיוחד של ועדת התערוכה, יורשה המציג להרכיב את אוספו אישית במסגרות שיוקצו לו ובמועד שיקבע מראש.

שיפוט

5 — ועדת התערוכה תמנה חבר שופטים בן 7 חברים. חבר השופטים רשאי לצרף לדיוניו מומחים בתחומי הבולאות השונים בהתאם לצורך. לרשות חבר השופטים יועמדו פרסים בצורת מדליות זהב, מדליות מוקטנות, מדליות כסף מוזהב, מדליות כסף, מדליות ארד, מוכסף, מדליות ארד ודפלומוט. כן יועמדו לרשות השופטים פרסים שיותרמו ע"י מוסדות וארגונים שונים. החלטת חבר השופטים היא סופית. ההחלטות תתבססנה על תקנות פ"פ, בהתחשב בתכונות הבאות:

- א — ידע בולאי
- ב — מחקר אישי
- ג — דרגת שלמות המוצג
- ד — נדירות המוצג
- ה — איכות המוצג
- ו — מקוריות וייצוג,

בחול המועד סוכות תשל"א תיערך בתל-אביב תערוכת בולים ארצית במלאות 50 שנה לדואר תל-אביב. התערוכה תתקיים באולמי, "בני ברית" ברח' קפלן 10 בתל-אביב. התערוכה תאורגן ע"י האגודה התל-אביבית לבולאות בשיתוף עם משרד הדואר ובחסותה של התאחדות אגודות הבולאים בישראל והקונגרס העולמי של אספני ארץ הקודש יודאיקה ישראל.

במים אלה הוחל בהכנות לתערוכה, שתהיה אחת התערוכות הגדולות בארץ עד כה. תכנון התערוכה נמסר במכרז לכמה ארכטיקטים. סמל התערוכה צויר בידי צמד הגרפיקאים יואב בן צור ושאוול נוח בעלי סטודיו "ש" בתל-אביב. הסמל מבוסס על הספרה "50", המציינת מלאות 50 שנה לדואר תל-אביב.

תקציב משרד הדואר לתערוכה, "תבית" אושר ביימים אלה. התקציב הכולל מסתכם ב-150 אלף לירות.

400 מסגרות תצוגה

יותר מ-400 מסגרות תצוגה, בהם כ-6000 דפי אלבום עם רבבות בולי דואר, מעשפות וחומר בולאי אחר יוצגו בתערוכה, "תבית". האוספים יבוטחו בכמיליון ל"י. במסגרת התערוכה יהיה אגף מיוחד לתצוגות אספנים מחו"ל. בהתחשב באופי הלאומי של תערוכת "תבית" ישתתפו בה אספנים מחו"ל עם מוצגים ישראלים, יודאיקה וארץ הקודש בלבד. תנאי זה אינו חל על אספנים בארץ. אגף המוצגים מחו"ל, שיכלול כ-50 מסגרות תצוגה לא יועמד לשיפוט. באגף זה יוצגו רק אוספים שבעבר זיכו את בעליהם במדליות זהב או ציונים גבוהים אחרים. אספני ישראל אינם מוגבלים בנושא תצוגתם אולם ועדה מיוחדת תבחן את רמת המוצג לפני אישורו לתצוגה. אגף מיוחד יוקצה לתצוגות של בני נוער.

נקבעו ועדות פעולה של "תבית"

האגודה התל-אביבית לבולאות המארגנת את התערוכה קבעה את הרכב הועדה שתהיה הזרוע המבצעת של התערוכה. בועדה זו 14 חברים:

יו"ר — י. אוקן; מזכיר ד. גיר; גזבר — ש. ארצי; פרסום ויחסי צבור — א. לין, חברי הועדה: ח. גמזו, מ. צ'סלי, י. ברק, א. שרמן, א. קארו, מ. פרצלן, י. ששון, מ. שוימר, פ. קנר, י. זיגמן. כתובת המזכירות: דוב גיר, ת. ד. 7101, תל-אביב.

בולים בזהב, כסף וארד

צה"ל בזהב, לפני כשנה. עתה ניתנה ההסכמה, כא"מור, לחברת „שקל“ ואורי שליט להטבעת שתי הסדרות — ניצחון צה"ל ומועדים 1968.

שאלנו את אורי שליט מה טעם ראה בהטבעת בולים כאלה במתכת. התשובה: חשוב עתה מאוד לעודד את יצוא הבולים מישראל הנתון לקשיים לא-מבוטלים, נוכח המלחמה באזורנו. ההשקעה הכספית בהנפקת שמונת הבולים במתכת, לרבות זהב, היא עצומה, אולם החידוש שיש בבולים כאלה, אף כי הם דומים יותר למדליות מאשר לבולים אך השקעה זו עשויה להשתלם לא רק למשקיעים, אלא גם למדינה. זאת גם הסיבה שמשרד הדואר מצא לנכון לתת הסכמתו להוצאה זו.

את האספן מעניין, כמובן, המחיר ולא ההשקעה. ובכן, בולי ניצחון — זהב — 250 דולר (הונפקו 750 סדרות); כסף — 21.5 דולר (3000 סדרות); ארד — 7 דולר (5000 סדרות). סדרת מועדים: זהב — 375 דולר (750 סדרות); כסף — 27 דולר (3000 סדרות); ארד — 10 דולר (5000 סדרות);

המנפיקים הוציאו גם בולים כאלה ללא שבילים והרבה יותר זולים.

הבולאות מכירה הרבה קוריוזים, כאלה שנעשו במקוון וכאלה שהופיעו מדי פעם שלא במקוון. הפלקטות דמויי בולים שהופיעו אצלנו באחרונה הם בוודאי קוריוז מקוון אך בהחלט מעניין.

חברת „שקל“ לפירסומים גומיסמטיים, בשיתוף עם יצואן הבולים הישראלי אורי שליט, הנפיקה שתי סדרות של פלקטות דמויי בולים ממתכת. הפלקטות דומות בכל לבולים ואף הופיעו בהסכמתו של משרד הדואר הישראלי על-אף שלא נועדו לשימוש בולאי ופוסטאלי. הכוונה לשתי סדרות של בולי מתכת — בולי ניצחון צה"ל (שלושה בולים) ובולי מועדים לשמ"ח 1968 (חמישה בולים). לוחיות המתכת הוטבעו על-פי בולי שתי הסדרות בשלושה סוגי מתכת: זהב, כסף וארד. כל סדרה במהדורה קבועה מראש. מצידם האחד של לוחיות הבולים ציור מדוייק של הבולים ומצידם השני כתובת המצביעה על ההסכמה שניתנה להטבעת בולים אלה על-ידי משרד הדואר והשירות הבולאי. לכתובת זו חשיבות מיוחדת.

זהו מקרה שלישי בתולדות דואר ישראל שניתנה הסכמה כזאת להוצאה פרטית. במקרה הראשון ניתנה ההסכמה לחברה אוסטרית שהטביעה את בולי ניצחון

במסגרת התערוכה — קונגרס בין-לאומי

במסגרת תערוכת „תבית“ תחקים פגישה של נציגי הקונגרס העולמי של איגוד הגג לאגודות אספני בולי ישראל, יודאיקה וארץ הקודש, בו חברה גם התאחדות אגודות הבולאים הישראלית. הקונגרס נוסד ב-1968 בירושלים בעת תערוכת „תבירה“.

נשיא הקונגרס מר בן דוד מקנדה הודיע על קיום ישיבת נציגי הקונגרס בתל-אביב במסגרת „תבית“, לאחר שצירי הקונגרס ישבו מתערוכת „פילימפיה“ שתיערך כחודש לפני כן בלונדון.

בולי רימון

רח' וייצמן 21 גבעתיים

מכירה, קניה, החלפה

שרות מיוחד לחובבים

שרות מנויים לבולי ישראל

ונושאים מכל העולם

מאה שנה למקוה ישראל

בירושלים יתקיים כינוס עולמי של אוהדי חברת, כל ישראל חברים" (אליאנס) לציון 100 שנה להקמת בית-הספר החקלאי מקוה-ישראל. הכינוס ייערך בחודש יוני 1970 וישתתפו בו משלחות יידידי, חברת כל ישראל חברים" מארצות רבות, ובראשן נשיא החברה, פרופ' רנה קסאן, אשר זכה בשנה שעברה בפרס נובל לשלום, וצויין בבול טוגו.

חברת, כל ישראל חברים" הקימה החל משנת 1862, רשת של בתי-ספר המקיפה 15 ארצות, ממארוקו ועד פרס, בכל ארצות אגן הים-התיכון.

עם עלייתם ההמונית של יהודי ארצות האיסלאם לישראל נסגרו רבים מבתי-ספר אלה, אם כי עדיין מקיימת עתה, "אליאנס" 50 בתי ספר במארוקו, תוניס, לבנון, סוריה ופרס.

בית-הספר החקלאי מקוה ישראל הוקם ב-1870 על-ידי החברה ושליחה קרל נטר והוא היווה ראשית ההתיישבות החקלאית בארץ. כן היתה אליאנס חלוצת החינוך בארץ בשטחים רבים אחרים, הקימה בתי-ספר לבנים ולבנות בירושלים, יפו, חיפה, צפת וטבריה ולאחר קום המדינה הקימה בארץ מוסדות לחינוך תיכונים. כך נוסדו הגימנסיה, "כרמיה" בירושלים, ביה"ס התיכון ע"ש רוטשילד, בחיפה, ובית הספר התיכון עירוני י' ע"ש א. מ. א. הדרוטשילד, ברמת-אביב. לא מזמן החלה מלאכת יישור הקרקע להקמת בית ספר תיכון חדש ע"ש רנה קסאן ברמות-אשכול (גבעת התחמושת) בירושלים המזרחית. בית ספר זה

מוקם מכספי תרומה מיוחדת של יהודי צרפת וינהלה במשותף — לפי דוגמת ביה"ס התיכון עירוני, כל ישראל חברים" ברמת-אביב — על-ידי אליאנס ועיריית ירושלים.

מבט על מקוה ישראל

שדרת דקלים זקופי קומה מביאה אותך משער הכניסה אל מול בנין בית-הכנסת, בצדו ספרית התלמידים ובקומתו העליונה — בית הספר למדור הדתי. הבנין הוקם בשנת 1882 בערך, ומאז שופץ פעמים אחדות, אך נשמר סגנונו המיוחד, בכלל זה דלתות הכניסה המחוטבות מעשה אמן ומעליהן כתובת בעברית, צרפתית וערבית, גרם המעלות החיצוני והפנימי הושם שנועד להודיע זמני הלמודים והעבודה. לא הרחק מכאן — בנין היקב. שהוא הראשון בארץ. זה שנים אחדות חודשה פעולתו (שהופסקה מאז פרוץ מלחמת העולם האחרונה) ויינות מקוה-ישראל קנו להם שם בארץ.

מימין לבנין המנהלה משעול המוליך לגיא קטן ובצדו שיירי המערה הנהרסה למחצה, בה מצא נטר, לפי המסופר, מחסה בימיו הראשונים במקום. מצד שמאל תראה אמפייתאטרון ובו כ-1200 מקומות ישיבה, לעצרות ולחגיגות. במעלה הגיא — בנין בית-הספר למדור הכללי ומעבדות לכימיה ותורת הקרקע.

אתה מתקדם ונכנס לתחום הגן הבוטני, הראשון שון והמיוחד במינו (ועד עתה הגדול ביותר) בארץ, ובו למעלה מ-1200 צמחים, אילנות ושיחים, מרחבי תבל, מאזורים אקלימיים שונים.

חותם ראשון של מקוה ישראל

החותם המובא בזה איננו דוארי. זו חותמת נדירה, מן הראשונות של מקוה ישראל. החותמת דוילשונית, צרפתית ועברית בנוסח: "חברה כל ישראל חברים", מקוה ישראל, ליד יפו (פלסטין).

המנהל הכללי של משרד הדואר ונציגי השירות הכולאי בא שר הדואר למסיבה שנערכה בין כות לי המוסד לציון הוצאת בולי מקוה ישראל בהש תתפת חברי מועצת המנהלים של המוסד.

מנהל בית הספר ד"ר גדעון כץ ציין בהערכה את הוצאת בולי מקוה ישראל וקיבל בברכה את שר הדואר אשר בטרם נהיה לשר פעל רבות כיו"ר ועדת החינוך של הכנסת נגד הנסיון לגשל את בית הספר מאדמותיו.

שר הדואר ד"ר א. רימלט עמד בדברי ברכתו על מקומו של בית-הספר מקוה ישראל ששימש ציון-דרך בתולדות הישוב היהודי בארץ-ישראל, וחי נך דורות של חקלאים

השר הגיש אלבום הגיגי מיוחד שכלל שני הבר לים, צמדה, גליון ומעטפת יום ראשון לשלושה מעס קני מקוה ישראל: יוסף אפרתי, יו"ר מועצת המר נהלים, אליהו אלמליח, נציג "כל ישראל חב" רים" והבר מועצת המנהלים ולמנהל המוסד ד"ר גדעון כ"ץ.

בקצה הגן, מימין הדרך, מצבה לזכר תלמידי מקוה ישראל, שנפלו במלחמת השחרור.

בירכתי השדרה — קברו של נטר, מיסד מקוה ישראל, ועליו מצבה הנושאת כתבת בעברית ובצרפית. עוד 2 מצבות נושאות שמותיהם של אחד העוב" דים (כנראה), שנפטר עוד לפני מותו של נטר, ושל שני ילדים של המנהל הירש (שנפטרו תוך שבוע אחד, בשנת 1887).

מקוה ישראל דלה במסמכים פוסטאליים

למקוה ישראל לא היה דואר מקומי, כמעט במשך מאה שנה. לא מזמן נפתח במקום סניף דואר שברשו תו חותמת-דואר. כל דברי-הדואר שהיו מגיעים למק זה ישראל עברו את תל-אביב. מכאן שאין מסמכים פוסטאליים עם ציון מיוחד של מקוה ישראל.

מסיבה עם הופעת בולי מקוה ישראל

מתווה מיוחדת עשה שר-הדואר בהופעת בולי הזכרון לציון 100 שנה למקוה ישראל. יחד עם

מטבע זכרון ליום העצמאות תש"ל
מנופק על ידי בנק ישראל

מאה שנים למקוה ישראל

בית הספר החקלאי הראשון מיסודה של חברת כל ישראל חברים

הערך הנקוב: 10 לירות ישראליות

כסף 900 קוטר 37 מ"מ משקל 26 גרם
מטבעות רגילים: 57,500 המחיר: 25 ל"י
מטבעות קשוחים: 22,500 המחיר: 50 ל"י

המכירה:

במשרדינו, בבנקים ואצל סוחרים מורשים
המכירה לפי סדר הפניות "כל הקודם זוכה"

החברה הממשלתית
למדליות ולמטבעות

המשרד הראשי: קרן היסוד 11, ירושלים
סניף תל-אביב: מנדלי 3.

צפלינים מעל תל-אביב

— מאת יצחק ברק —

שוורץ עם מעבדיו הרוסיים וכדי להינצל מסכנת מאסר, הרס את עבודתו ונימלט בעזרת דרכון מזוייף, לברלין.

בברלין נכנס שוורץ לשותפות עם תעשיין בשם קארל ברג, שמימן את נסיונו הבא. שותף נוסף לעסקה היה מיניסטריון המלחמה הפרוסי, אשר אף בנה שדה מיוחד בטמפלהוף, שליד ברלין לצורך המראת הספינה.

אף שהושלמה בנית הספינה, עוכבה טיסתה הראשונה, עקב הספקת גז בלתי מתאים. שוורץ יצא בינתיים לוינה, שם השיגו מברק האומר, כי הגז המתאים הושג וטיסת הבכורה, בנוכחות הקיסר וילהלם השני, תערך בקרוב. מרוב התרגשות נתקף הממציא בשבץ הלב, ונפטר בווינה כשהמברק בידו.

בנובמבר 1897 נערכה טיסת הבכורה, בתנאי מזג אוויר גרועים, שגרמו לכך, שהספינה, שהמריאה, התרסקה בעת הנחיתה. אחת הצופים הנלהבים בטיסה היה הגרף פרדיננד פון צפלין, אשר חזה את עתיד ספינות האוויר הנוקשות וקנה מאלמנטו של שוורץ את הזכויות על האמצאה. כדאי לציין, שהחווה המקורי בין הגרף פון צפלין ואלמנת הממציא שוורץ (משנת 1898) נמצא כיום באוסף האוסטרי גרפים של הספרייה הלאומית בירושלים.

בעלות הנאצים לשלטון בגרמניה, הם עשו הכל, על מנת להכחיד כל זכר לדוד שוורץ היהודי. הם השמידו כל מסמך הקשור בו, וקשרו את כל תהילת ספינות-האוויר לגרף צפלין.

החווה המצוי בירושלים היגו המסמך היחיד, שנותר לפליטה, כזכר לממציא שוורץ והוא ניצל בנס עקב היותו בידי אורח חושיצי. בשנת 1940 פעל פנחס רוטנברג, מקים רשת החשמל בארץ, לרכישת החווה ובזכותו מצוי היום מסמך יקר-ערך זה.

החל משנת 1900 קשורה התפתחות ספינות-האוויר בגרף צפלין. הוא פיתח אמצאה זו, שיכלל אותה, והפכה לכלי תעבורה פופולרי במשך קרוב ל-40 שנה. אחת מספינות-האוויר הגדולות ביותר, שנבנו, היתה LZ-127, גרף צפלין.

אורכה של „גרף צפלין“ היה 236 מטר, קוטרה 33 מטר. היא היתה בעלת 5 מנועים, שתפוקת כל אחד מהם היתה 530 כ"ס. היתה זו ספינה משוכללת, אשר הגונדולה שלו כללה חדר אוכל, מטבח, חדר גיווט, חדרי הסבה נוחים לנוסעים, חדר עישון מיוחד, וכן ציוד אלחוטי.

הספינה נחנכה בספטמבר 1928. היא סיימה את שרותה בשנת 1936. במשך 8 שנים ביצעה מאות טיסות, כאשר בכל טיסה נישאים שקי-דאר.

טיסתה הראשונה שלו, „גרף צפלין“ היה למזרח התיכון. (הכוונה לטיסה אל מחוץ לאירופה).

„תריסים מוגפים, וילגונות מורדים, אורות כבים, מנוסת בהלה, הרחובות מתרוקנים עד אחד, עד אחר, רון — מוות, מוות! „צפלין“ בא לעיר!

ואשר ראה זאת פעם בחיים, ואשר רגליו כבדו פתאום בעצם המנוסה ואשר חיכה בדממה האיומה לרגע ההוא, בהתגולל בחלל העיר המתה רעש ההתפוצצות — אלי, אלי!

בקוצר רוח חיכינו לו כל יום אתמול, ובהראותו — וכל העיר, „נשפכה“ לרחובות, עלתה על הגגות, תלת-תה עיניה, מחאה כף, נפנפה ממחטות, קראה „שלום“, ושמה בשמחת גאון האדם כובש האויר ומכריע האיתנים, הגתה חיבה לעם הממציא, נהנתה למקרא האותיות הגדולות, „גרף צפלין“.

הידד, הידד וברוך משנה העתים. הן לכל היותר יזרוק אלינו הפעם חבילה של דואר או שקיק של קונפטי. שלום, שלום!

כך תאר ביום 27 במארס 1929 כתבו של עתון „דבר“ את בקורה בארץ של ספינת האוויר „גרף צפלין“, אשר ביקרה בארץ יום קודם לכן. בביקור זה ניצלה האפשרות להשתמש בספינת האוויר להעברת דואר, ומעל תל-אביב נורקה חבילת דואר, שהכילה 83 מכתבים, שנועדו לתושבי הארץ.

היתה זו פגישתם הראשונה של תושבי ארץ-ישראל עם ספינות האוויר — הצפלינים — אבל סיפוריה של הספינה התחיל שנים רבות לפני כן, עוד במאה ה-19.

* * *

ממציא ספינות האוויר הנוקשות, שכוננו לאחר מכן „צפלין“, היה היהודי דוד שוורץ, שנולד בשנת 1845 בהונגריה. מקצועו של שוורץ היה מסחר בעצים, אשר איפשר לו, עקב ההמתנות הרבות, שהיו כרוכות בו, להתמסר לתחביב של קריאת ספרים, ותוך כדי כך נתקל בספר של טכניקה. בעקבות ספר זה נתפס לרעיון התעופה. למרות, שדיעותיו בשטח הטכניקה היו מצומצמות, החל לשלוח ידו באמצאות מסוגים שונים. אחת מאמצאות אלה היתה הפיכת הכדורים הפורחים של אז, שהיו עשויים בד, ובלתי ניתנים לניהוג, — לספינות-אוויר נוקשות, עשויות חומר קשות, ובעלות אפשרות תימרון. בהתאם לתוכניתו, אשר הוגשה בשנת 1890 למיניסטריון המלחמה בווינה, היה על הספינה להיות עשויה מאלומיניום. אולם תכניתו נדחתה ע"י מיניסטריון המלחמה, מחוסר עניין.

דחית התוכנית ע"י מיניסטריון המלחמה לא היוותה סוף פסוק לתוכניתו של שוורץ, והנספח הצבאי בשגרירות רוסיה בווינה גילה עניין בתכנית, והזמין את שוורץ לרוסיה. הרוסים מימנו את הנסיון הראשון לממש את תכניתו של שוורץ, אשר במשך שנתיים בנה בפטרבורג את ספינת האוויר הראשונה שלו.

עקב הספקת חומרים גרועים לעבודה, הסתכסך

ירושלים או תל-אביב הינם נדירים. בעוד שמכתבים עם חותמות "אר רמלה" הינם נפוצים יותר. יש לציין, כי מכתבים רבים לא קבלו כל חותמת הגעה, ואלה הם מכתבים משקי הדואר שהוטלו ברמלה.

כל המכתבים נשאו את החותמת המיוחדת של הצפלין לכבוד המסע:

**LUFTSCHIFF GRAF ZEPPELIN
ORIENTFAHRT 1929**

חותמת זו היתה חותמת גומי סגולה. קיימת גם החתמה של חותמת מתכת אדומה, אך זו נדירה ביותר. בנוסף, היתה על כל מכתב אחת משתי החותמות: מות: חותמת נמל המוצא של הספינה — עבור דואר שנשלח מרחבי אירופה, או חותמת הספינה — עבור דואר, שנשלח מעל גבי סיפון הספינה.

בקורה הבא של ספינת האויר, "גרף צפלין" בארץ-ישראל היה בשנת 1931.

בתאריכים 9 עד 13 באפריל 1931 ערכה הספינה מסע למצרים. לאותו מאורע הקדישו שלטונות מצרים שני בולים מיוחדים, בערכים של 50 מיל ו-100 מיל.

למצרים הוטסו 5416 גלויות ו-1672 מעטפות, ואלה הוחתמו במצרים בחותמת מיוחדת באחת מ-4 הערים: אלכסנדריה, קהיר, פורט-סעיד, סואץ. אלה המוחתמים בסואץ הינם נדירים למדי.

חלק מדברי הדואר היו מיועדים להשלכה בארץ-ישראל, אולם שלטונות המנדט טרבו הפעם לקבל דואר מהספינה, עקב הקשיים שהיו להם בשנת 1929 לאחר בקור הצפלין בארץ; אספנים רבים התלוננו על אי-החתמת מכתביהם...

אי-לזאת, הדואר שנישא בעת סבוב הספינה מעל הארץ, הוחזר למצרים. לאחר מכן הוא הוחזר לגרמניה ומשם נשלח בדרך האויר הרגילה ארצה. זאת הסבה, שחלק ניכר מהדואר, שהגיע ארצה, נושא חותמת מות הגעה מהתאריכים 6 או 7 במאי 1931, כלומר, (המשך בעמ' 13)

הטיסה התקיימה בין התאריכים 25 עד 28 במארס 1929.

ב-26 במארס, פורים של אותה שנה, היא עמדה לחלוף מעל ארץ-ישראל.

לפני-כן היא הספיקה לחלוף מעל רומא, אתונה ועוד ערים אירופיות, כאשר מעל כל עיר מוצנח שק דואר.

לקראת בקורה בארץ, פורסמה הודעה, ביום 26 במארס 1929: "לקהל הארץ ישראלי, הכונו לקראת הצפלין."

היום יעבור הצפלין על שמי ארץ ישראל. הצפלין יזרוק חבילות דואר ועליהן כתובת, "קסטל ע"י מערכת דאר היום, ירושלים". כל מי שימצא חבילה מחבילות האלו, מתבקש להביאה מיד במהירות האפשרית למערכת, "דאר היום" בירושלים. במערכת ישולם לכל מביא חבילה בעודה סגורה פרס של 25 שילינג מחוץ לכל הוצאות נסיעתו אל המערכת וחזרה. אנו מפנים את תשומת לבו של הקהל לזה, שכל המשמש לרעה בחבילות (כגון: פתיחת או שליחת יד) ייענש לפי החוק.

ואמנם, בחג הפורים, 26 במרס 1929 חלפה ספינת האויר, "גרף צפלין" מעל ערי הארץ.

מלכתחילה, היתה כוונה, שהספינה תנחת, אך עקב סיבות שונות היא לא נחתה. תחת זאת, נשלח מברק לראש העיר תל-אביב: "לאדון דינגווף, ראש עיריית תל-אביב. אנחנו מודים לכם מאד בעד ההזמנה לתל-אביב, שלום. לצערנו לא יכולנו לעגון. ברכתנו לפורים שמח. אקנר."

הספינה חלפה במסעה מעל פני תל-אביב וירושלים, כאשר בדרכה היא מטילה שקי דואר מעל תל-אביב, רמלה וירושלים.

מעל תל-אביב הוטלה חבילה ובה 83 מכתבים. היתה זו הצנחת דואר בלתי רישמית. כך גם היה מעל ירושלים. מעל רמלה הוטלו 4 שקי דאר, באופן רשמי. מכאן גם, שדברי הדאר המוחתמים בחותמות הגעה

הזכירה היא שורש הגאולה

חותמת זכרון הנציחה כ"ה שנים לשחרור מברגן בלזן

— מאת אריה לין —

הועברו למחנה. ממחנה זה מצויות גם גלויות דואר עם ציון שם המחנה.

כאמור, לא נסקור כאן את כל דברי הדואר של התקופה, אך נזכיר, כי מצויים דברי דואר שנשלחו ממאסרהאוזן, הרצוגנברוש וסטרבורג ודאכאו, דברי דואר שנשלחו מאיטליה ומצ'כוסלובקיה לאסירים במחנה דאכאו, תעודות משלוח שנשלחו על-ידי הצלב האדום הבינלאומי לאסירים במחנות נאציוילר וגיוונגאמה (ישבו בהם בעיקר לא יהודים), דברי דואר ממחנה גורס שבדרום צרפת, ברגנבלזן, אורינגבורג, גלויות דואר מיוחדות לעובדי כפייה יהודים בהונגריה, רוונס-בריק ועוד ועוד. לרשימה זו יש להוסיף את בולי התעמולה האנטישמית של הנאצים ושותפיהם — הן בצורת בולים והן בצורת חותמות. בסרביה, למשל, הופיעו גלויות דואר עם תמונות אנטישמיות, גלויות דומות הופיעו בהונגריה ובגרמניה. כן הופיעו בסרביה בולים אנטימסוניים המתארים את היהודים בצורת נחש ארסי. חותמות אנטישמיות הוטבעו בגרמניה בתערוכת היהודי הנצחי, שהוצגה בכמה ערי גרמניה בשנים 1937—1939. כן מצויים מכתבים פרטיים של נאצים שהדפיסו עליהם סיסמאות אנטי-יהודיות.

בולי זכרון

זכר השואה הונצח בשורה של בולים וחותמות-דואר לאחר המלחמה. בשטח זה פעלה גרמניה המזרחית ופר-לין יותר מכל מדינה אחרת. גרמניה החלה עוד בשנת 1955 להוציא בולי זכרון לייסוד קרנות להקמת אנדר-טות לזכר קרבנות מחנות הריכוז בבוכנוואלד, ברא-וונסבריק ובזאקסנהאוזן. מאז הופיעו בכל שנה בולים למטרה זו המתארים אנדרטות.

מבולי מזרח גרמניה
עם אנדרטה ברונסבריק
משמאל —
בול בלגי לזכר השואה.

פיסות-הנייר הצבעוניות הקשורות בשואה הגדולה שפקדה את עמנו במלחמת העולם השנייה, מקפלות זכרונות עגומים. אנו בטוחים, כי תקופת האימים של מחנות הריכוז והגיטאות לא תחזור עוד ובולי השואה הרבים שבידי האספנים ישמשו רק תעודות מהימנות של התקופה.

כדי לסקור את כל התופעות הבולאיות הקשורות בשואה יש צורך ברשימה של מאות פריטים, שכן השואה באה לביטוי לא רק בבולי-דואר, אלא גם במיני חותמות, גלויות, תוויות למיניהן ועוד. בשל האקטואליזציה של הנושא הבולאי, הקשור עם יום השואה המקובל בחרבה ארצות, בחרנו במספר פריטים הידועים, בדרך כלל, אך יש בהם כדי להמחיש ביתר שאת את השואה.

בולים שהוצאו על ידי הנאצים

כדי למנוע כל מגע בין היהודים והלא-יהודים, הקימו הנאצים שרותי דואר יהודיים נפרדים, בהנהלת הוועדים היהודים. כך הוצאו בולים מיוחדים בשביל גיטו לודז', שאף נשאו את דיוקנו של חיים רומקובסקי, זקן הגיטו (קיימים שלושה בולים שצוירו בידי פנחס שער (שורץ), הנמצא בארץ). בול טרייזנשטאדט הידוע, הוצא על-ידי הנאצים לצורך העברת חבי-לות. כלואי המחנה טרייזנשטאדט בעלי קרובים בבוה-מיה או במורביה יכלו לשלוח לקרוביהם (פעם בחודש) את הבול המיוחד, ורק חבילות שעליהן הודבק הבול

אחד מבולי גיטו לודז' עם דיוקן ח. רומקובסקי. משמאל — בול המחנה טרייזנשטאדט.

פולין הוציאה בשנת 1946 בול מוקדש למאידאנק ומ-אחר יותר הופיע בול לזכר מרד גיטו וארשה, בעוד שאנדרטת הגיטו הונצחה בבול שהוצא בשנת 1956. שלושה בולי פולין נוספים, שהוקדשו לשואה הופיעו ב-1962. כן הופיעו בפולין גלויות דואר לזכר מחנות

כאן כל הפריטים הקשורים בשואה. בשטח זה דרוש מחקר יסודי, אך אין אנו מאמינים שיתכן לקבוע רשימה מושלמת של פריטים בנושא „השואה“, שכן רוב החומר הבולאי מתקופת הנאצים לא היה יזום, כך שלעתים מצויים טפסים בודדים של פריט מסוים. דבר זה יקשה, בודאי, לציין פריט זה או אחר בקטלוג.

1970 בסימן שחרור אירופה

בולי השנים האחרונות שהוקדשו לשואת אירופה מבליטים בעיקר את שחרורן של הארצות מידי הכיבוש הנאצי, תוך דגש לוקאלי, בעיקר.

בישראל הוטבעו השנה שתי חותמות זכרון: אחת במלאות 25 שנה לשחרור המחנה ברגן-בלזן ואחת לעצרת זכרון לשואה וגבורה בקיבוץ לוחמי הגיטאות. בקיבוץ לוחמי הגיטאות הוצאה מעטפת זכרון בולאית מיוחדת ומעטפה דומה הוצאה ע"י ארגון יוצאי ברגן-בלזן.

מספר ניכר של בולים הופיעו השנה בארצות אירופה המנציחות, בצורה זו או אחרת, את יום השחרור. דנמארק ציינה את שיחרורה עלידי בול זכרון המראה נר שהודלק בכל בית דני — לפני 25 שנה, עם צאת הנאצים מדנמארק. בול מיוחד הופיע גם בגרנלאנד. הוא מראה את ציורו של ינס רוסינג, המתאר את האווירה ששררה ב־4 במאי 1945, עת נשמע השידור של בי.בי.סי שדניה שוחררה. הונגריה חגגה את יום השיחרור ה־25 ב־4 באפריל והמאורע צויין בצמד בולים, המראים את בודפסט בשנת 1945, מופצצת ונוף בודפסט, כפי שנבנתה מחדש.

בנורבגיה הופיעו שני בולים המציגים את האות V — סמל הנצחון. בול דומה הופיע גם בהולנד. בציכוסלובקיה הופיעו שני בולים לציין ההתקוממות האנטי־פאשיסטית בפראג.

25 שנה לשיחרורה של וארשה הונצח בבול פולני שהופיע עוד בינואר השנה.

ברלין, בירת גרמניה הנאצית נכנעה ב־30 באפריל 1945, בשעה עשר וחמישים בערב, כאשר שני חיילים סובייטיים מהדוויזיה ה־150, קנטריה ויגרוב, הגיפו את דגל הצבא האדום על בנין הרייכסטאג הגרמני. בול מזרחי גרמני, שיראה אור ב־8 למאי והוקדש ל־25 שנה לשיחרור ברלין, מציג את תמונת הנפת הדגל (הדגל נמצא עתה במוזיאון הצבאי במוסקבה).

שחרור מחנה ההשמדה בוכנוואלד מופיע על צמדת זכרון מזרח גרמנית שתונפק ב־8 למאי בערך בקוב של 70 פניג ותציג מצבת הזכרון שהוצבה במחנה ההשמדה לשעבר ב־11 לאפריל 1954, בנוכחות רבים מניצולי המחנה.

לציון 25 שנה לשחרור מחנה הריכוז מאוטהאוזן תר־פיע באוסטריה ב־31 במאי חותמת מיוחדת עם הכתר־בת: „25, שנה לשחרור מחנה הריכוז מאוטהאוזן ו־49 מחנות נוספים, 1938 — 5.5.1945“, כן מופיע על החו־תמת משולש שהיה סימנם של כל אסירי המחנה וגדרי תיל מנותקים כסמל של שחרור המחנה.

ריכוז. הועד הפולני של שבויי דכאו הוציאו ב־1945 גליון בן ששה בולים, חסרי ערך דוארי, כשעליהם שם המחנה דכאו.

צרפת הוציאה בשנת 1955 שני בולים, שמימנו הקמת אנדרטה לזכר אלה שהוגלו בימי הכבוש הנאצי. במק־רים רבים קשה מאוד ההבחנה בין בולים המתחסים לקרבנות יהודים לבין בולים המתארים את השואה בכלל (מפאת קוצר היריעה לא נעסוק כאן בהבחנה זו).

לזכר הכבוש הנאצי הוציאה אוסטריה בשנת 1946 ו־1947 בולים מיוחדים. כן הטביע הדואר האוסטרי חותמת מיוחדת במלאות 15 שנה לשחרור המחנה הגדול מאטהאוזן (הוצאה גם דפית־זכרון). במאטהאוזן הוטבעה חותמת זכרון בנוסח „יום השנה לשחרור מת־נה הריכוז מאטהאוזן“ עוד בשנת 1946.

בבלגיה הופיעו בולים, גלויות וחותמות זכרון לזכר אסירי מחנה הריכוז בראנדונג.

בלוקסמבורג הופיעו ארבעה בולים לזכר אסירים פו־ליטיים (בולים מסוג זה הופיעו פעמים אחדות בגרמ־ניה המזרחית, צ'כוסלובקיה והונגריה).

דואר ישראל הקדיש בולים מיוחדים לשואה. הופיעו שני בולים, שאחד מהם מתאר ששה נרות סמליים לציין ששה מיליון יהודים שהושמדו על־ידי הנאצים והאחר מראת להבה מסוגנת מהאותיות „שמע ישר־אל“... לעומת זאת הוטבעו אצלנו מספר חותמות זכרון ליום השואה והגבורה.

רשימה זו אינה בבחינת קטלוג ובודאי שלא פורטו

צפלינים — המשך מעמ' 11

כמעט חודש לאחר בקור הספינה בארץ. רק חלק מועט לא הוחזר לגרמניה, אלא נשלח ארצה ישירות ממצרים. כמות הדואר, שהיתה מיועדת ארצה כללה 747 גלויות ו־1711 מעטפות, ובה נכללות מעטפות, שנשלחו מגרמניה, או ממצרים, או מעל גבי ספון הספינה. חלק ניכר נשלח ממצרים, ודברי דואר אלה מבויללים בבולים המצריים המיוחדים.

כל דברי הדואר נשאו חותמת מיוחדת של הצפלין: LUFTSCHIFF GRAF ZEPPELIN AGYPTENFAHRT 1931

כשמעל הכתובת מופיעה פירמידה. גם הפעם קיימת חותמת גרמנית, מפרידריכסהאפן, או חותמת של הצפלין — עבור דברי דואר, שנשלחו מעל גבי ספון הצפלין.

בול לבית חולים בירושלים

נבצר מאתנו להבין מדוע מופיע הבול באיחור כה גדול. לפי התכנית המקורית היה צריך להופיע בשנה שעברה.

מנורה ו"ישראל" בחותמת גרמנית

גרמניה המערבית העשירה אותנו שוב בחותמת גרמנית-יהודית: בעיר ברמרהאפן הוצגה באחרונה תערוכת-בולים ישראלית במסגרת, שבעה ערכה הטביע דואר מערב-גרמניה חותמת-זכרון ישראלית מאד: במר-כז החותמת מנורה מסוגנת בת-שב-עקנים והמלה, "ישראל" באותיות עבריות. בגרמנית כתוב: "תערוכת-בולי-ישראל, לשבוע ישראל".

האספנים בישראל, והיהודים בכלל, שמחים על כל פריט נוסף עם סממנים יהודיים. לכן יש לברך על היוזמה הבולאית-ישראלית-יהודית שבאה לביטוי לעתים קרובות בגרמניה המערבית.

ציורו של פיסרו בבול טוגו

"הגנו", יצירתו של הצייר הצרפתי ממוצא יהודי קמיל פיסארו, הופיעה באחרונה בבול הרפובליקה של טוגו. היא הועתקה לבול על-פי הציירים ג. את.מ. שמיר מתל-אביב. בולי טוגו הודפסו פעמים רבות בישראל. אולם נודע שהבולים הודפסו בהלסינקי, בירת פינלנד. בול פיסארו הופיע במסגרת סידרה של שבעה בולים עם יצירות אמנות, לכבוד יובל ה-50 לארגון העבודה הבין-לאומי.

פסחא. ארבעה-עשר הבולים מתארים פרגמנטים שונים של הצליבה. בין הבולים מצוי אחד המציין את "בנות ירושלים" (כתובת זו מופיעה על בשולי הבול). מעטפת, יום ראשון מתארת את ישו, צלוב על רקע חומות ירושלים.

סוף-סוף בול בית-הכנסת באנטילים

לא מזמן זכינו בסידרת שלושה בולים של סורינאם, שהוקדשו לקהילה היהודית שם. עתה אנו מצפים לבול יהודי חדש מאיזור השפעה הולנדי — האנטילים ההולנדיים. אכן, אזורים אלה קורקטיים מאד בבחירת נושאים לבולים.

באנטילים יש פחות מאלף יהודים מתוך קרוב למאתיים אלף תושבים, אך כאשר הוחלט להנפיק שם בולים לכבוד כנסיות קאתוליות, נכלל גם בול לכבוד בית-הכנסת העתיק בפונדה. בית-הכנסת

בית-הכנסת, "נוה צדק" כפי שהופיע לפני כמה שנים בסורינאם

זה נבנה ב-1732 והוא בעל סגנון מיוחד. לפי מסורת יהודי הולנד נזכרים הגנים לפור חול בבתי-הכנסת — זכר לנדודים במדבר בדרך לארץ ישראל. לפי אותה מסורת מצויה בבית הכנסת בפונדה ריצפת-עץ ועליה שכבת חול...

הבול שהוקדש לבית-הכנסת בפונדה מראה את פנים בית-הכנסת בדומה לשני הבולים האחרים המתארים את פנים הכנסיות סט. אנא-קרק משנת 1752 ופורטרק מ-1769.

בית-החולים על שם ג'ון הקדוש מימי מלכות ירושלים הצלבנית, "מלך ירושלים", גודפריי מביוון ו"ג'רר", המבורך, מופיעים בבול חדש של מלטה.

בית-החולים, שהקימו הצלבנים במאה ה-11 בירושלים, שימש לטיפול הצלבנים וטיפול בפצועיהם. הוא נשאר על תילו עד היום ונמצא עתה בתחומי ישראל.

גודפריי מביוון, שניהל את מסע-הצלב הראשון, השתלט על ירושלים וביים נצחונו נרצחו כל היהודים, הקראים והמוסלמים שבעיר. ב-1093 נתקבל גודפריי על-ידי ג'רר, המבורך במעמד מיוחד. הוא הוכרז על-ידי הנוצרים כמלך ירושלים, אך כפי שמשופר סירב לשאת כתר של זהב במקום שבו נשא ישו כתר של קוצים וביקש שיכנהו בתואר דוכס בלבד. בהיסטוריה ידוע גודפריי בשם, "מלך ירושלים".

אבירי מיסדר בית-החולים על שם יוחנן הקדוש בירושלים — הוא שמו של המיסדר הנוצרי שנוסד בירושלים במאה ה-11, עסק בטיפול בפצועים הצלבנים והעביר כעבור זמן את מטהו לקפריסין. אחר-כך לאירודוס וכאשר אביריו כבשו את האי מלטה עבר המיסדר למלטה ופעל שם בשמו המלא גם כיום.

"בנות-ירושלים" בבולי בורונדי

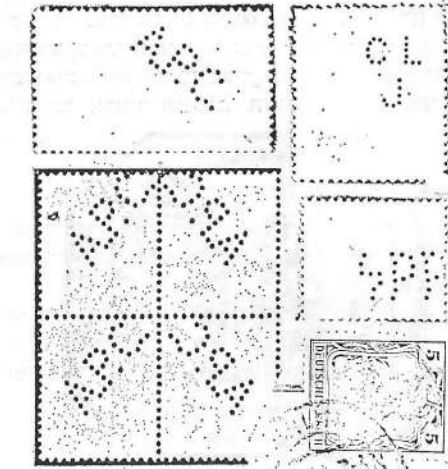

14 בולים הופיעו ב-16 במאוס ב-בורונדי שבאפריקה לכבוד חג ה-

„הנקודה היהודית“ בניקוב על גבי בולים

— מאת ד"ר ש. דגוני —

בחרו"ל (Zionistische Bewegung). הניקוב בצורת האות Z היה בשימוש בברלין בשנות השלושים. אין כמעט ידיעות על צורות אחרות של ניקוב על משמעות יהודית. קוראים שיש בידם פרטים נוספים על מיני ניקוב שלא מצאו ביטוי ברשימה זו יואילו להביא לידיעת מחבר הרשימה.

דף. || חברת אנגליא-פרישתנה (בערכון מוגבל) בירות

אנו מראים כאן כמה דוגמאות של ניקוב מתוך הרשימה הנזכרת במאמר. למעלה, מימין: בול „לבנט“ אוסטרי עם ניקוב C.L.J. מתחתו בול מנדטורי משנת 1924 עם ניקוב קק"ל. למטה — בול גרמני עם ניקוב Z. משמאל: מבולי לבנון עם ניקוב A.P.C. ורביעת בולי מנדט עם ואריאציות של אותו ניקוב. בשורה התחתונה קטע מתוך מכתב עם בולי לבנון מנוקבים ב-A.P.C. שנשלח ע"י הבנק מביירות.

**בענייני בולים
לששון פונים**

ת.ד. 6420 ת"א
טלפון 449818

שנים לא רבות אחרי הכנסת בולים לשימוש פוסטאלי, ניסו חברות, בנקים ומוסדות ציבוריים למנוע שימוש בבולים למטרות פרטיות. תחילה הדפיסו על גבי הבולים את שם המוסד, אך דבר זה לא היה יעיל. בשנת 1866 המציא אנגלי בשם סלוֹפֶר מכוונת ניקוב לבולים והציע לנקב כל בול בסיומן הכר מיוחד, שימנע שימוש לצרכים פרטיים. על פי חוקי הדואר אסור היה לפגום בבולים והיה צורך באישור מיוחד של רשות הדואר. האישור ניתן אחרי מאמצים רבים, אולם הודגש במפורש שאסור לנגוע בניקוב בתמונת... המלכה(1).

משנת 1867 הוכנסו לשימוש מכוונת ניקוב באנגליה. השימוש במכוונת ניקוב נתקבל בהרבה מדינות והיום אפשר למצוא יותר מ-15 אלף פריטים נקובים, ארצות הברית ואנגליה צועדות עם יותר מחמשת אלפים מיני ניקוב, צרפת — 3 אלפים וכו'. השיטה נפוצה למדי וקיימות אפילו אגודות של אספני perfin. בחיפוש אחרי פריטי יודאיקה בעלי משמעות היסטורית או לאומית מצאתי כמה צורות של ניקוב עם תוכן יהודי.

ניקוב O.M.

על בולי „לבנט“ אוסטריים משנת 1898 מירושלים מצויות ראשי תיבות O.M. (Observatoire & Musee). היה זה כנראה מוסד שהקדים את מוזיאון רוקפלר הנודע כחי, אולם פרטים מלאים עליו טרם נודעו.

ניקוב C.L.J.

סוג אחר של ניקוב בצורת C.L.J. מופיע על בולים של „לבנט“ אוסטריים ופירושו Credit Lyonnais. היה זה סניף של בנק צרפתי-יהודי ידוע — הבנק הזר הראשון בארץ ישראל. הסניף היה קשור בבנק שבקאהיר. הוא פעל בשנות ה-90 של המאה שעברה עד למלחמת העולם הראשונה ונפתח שוב בשנת 1920 ופעל עד 1928.

ניקוב A.P.C.

ראשי התיבות A.P.C. שנוקבו על בולי המנדט, פירושה „אנגלו-פלסטיין קומפני“. הניקוב מופיע על בולי המנדט כבר בשנות ה-20. אפשר להבדיל בכמה כיווני ניקוב, כך שקיימות מספר ואריאציות. לבנק זה היה סניף בביירות שבלבנון וכמספר בולי לבנון אפשר למצוא ניקוב כנ"ל.

ניקוב בבולי קק"ל

קיים גם ניקוב באותיות עבריות, אולם מקורו בארץ ישראל בלבד. הכוונה לניקוב על-גבי בולי קק"ל שהיה בשימוש במשרדי הקה"ל בירושלים בשנות העשרים. כנראה שהשתמשו בניקוב זה במשך זמן קצר בלבד, כיוון שבולים עם ניקוב כזה קשה למצוא.

ניקוב Z בחו"ל

לשורת סוגי הניקוב בעל משמעות יהודית כדאי להוסיף גם את הניקוב בצורת האות Z, המצוי על בולים גרמניים. ניקוב זה נעשה לשימוש המוסדות הציוניים

נמכר היקר בבולי העולם

— מאת ד"ר מיכה טיינר, ארה"ב —

בול, "אפולו 11" ("האדם על הירח") בלי הצבע האדום. במקרה זה חסר הצבע האדום רק מתג השרוויל של האסטרונוט (התג אינו אלא דגל ארה"ב), וזה קורה רק בבולים בודדים ולא בגליון שלם.

פריחה בלתי רגילה זו בשגיאות דפוס שבהן חסר אחד הצבעים אינה אלא תוצאה ישירה של מאמצי השרות הבולאי האמריקני להנפיק בולים רבגוניים, והשמוש בהדפסת, כלאיים — אופסט וגראבורה יחד — ליצירת אפקטים חדשים. בעיות מיוחדות נוצרו מאז שהוחל בהדפסת בולי זכרון ב"רביעיות". בולים כאלה יופיעו שוב השנה, ב-6 במאי. תהיה זו, "רבי" עיה" גוספת בסדרת בולי הטבע. בולים אלה, בגודל בלתי רגיל (רק 32 בולים בגליון הדואר) יודפסו בש" מונה צבעים, ויזדקקו לארבעה מעברים נפרדים דרך מכונות הדפוס. באלה, ובסדרת הקונגרס הבוטאני שהופיעה בשנה שעברה, בודאי יתגלו פריטים (או גל" יונות שלמים) שבהם חסר צבע זה או אחר.

סיכום בולמוס, "אפולו 11"

בירחוננו (מס' 10/69, עמ' 8) כבר רמזנו שדואר ארה"ב הוציא בבקשות למעטפות היום הראשון של בול "האדם הראשון על הירח". הבקוש היה למעלה מכל המשוער. הבקשות הגיעו מיותר מ-100 ארצות (ובתוכן ישראל) בקצב שיא של 80,000 ביום. הצוות של 40 שטיפל רק במבצע זה, הוגדל ל-100. בכל זאת לקחה ההתחמה של "היום הראשון"... חמשה חדשים! לסיכום — הוחתמו 8,743,070 מעטפות ונמכרו 9,146,685 בולים במחיר של קרוב למיליון דולאר, רק למעטפות "היום הראשון". זהו שיא עולמי, גדול פי שלושה מהשיא הקודם (3 מיליון מעטפות) שהושג ע"י בול החלל הראשון ("מרקורי") של ארה"ב ב-1962. שגיאות דפוס, ולו הקטנות ביותר, משיגות כבר למעלה ממאה דולארים (כל אחת!) במכירות פומביות, ועוד היד נטויה! אין ספק, שערכו של בול זה יעלה מהר, למרות גודל ההנפקה (מליונים רבים).

בולי ישראל ממשיכים לעלות

מר ג'והן ג. בוס, עורך עמוד השוק בשבועון הברז לאי הנפוץ, "סטמפס" הזכיר את בולי ישראל כ"הש" קעה מצוינת" חמש פעמים בשמונת החדשים האחרון גים. במיוחד הציביע על בולים עם שבלים, לדוגמה: סדרת, "תבא" (1952), בול, "בית ציוני אמריקה" (1952), בולי, "מועדים לשמחה" תשי"ג (1952), בול ה"מכביה" הראשון (1950), ובולי, "דואר עברי" עם ניקוב, "מטרק". לא אלאה אתכם במספרים. רק אעיר שלכל מי שזוכר כיצד קנה בולים אלה בדואר, המחיר רים הנוכחיים הם ממש בלתי מושגים.

בחודש מארס התקיימו בניו-יורק שתי מכירות פומביות חשובות. באחת, שזכתה ליותר פרסום מאשר הצ" להח כספית, מכרה חברת רוברט א. סיגל את הבול היקר בעולם, הוא הבול של גואיאנה הבריטית המפור" סם. הבול נמכר בסכום של 280,000 דולר (כמליון ל"י). החידוש במכירה זו הוא דוקא שהקונים היו קבוצת משקיעים (יהודים) מן העיר ווילקס-באר בפנסילבא" גיה. מר ארווין ויינברג, השותף הראשי בקבוצה,

השתתף במכירה בעצמו. תוך שלוש דקות העלה את המחיר מ-100,000 ל-280,000, עד שזכה ב"מציאיה". לעתונאים אמר הקונה המרוצה, שזו "השקעה מצוינת... לזמן ארוך".

נוסף לבול זה רכשו ויינברג ושותפיו את הבול האמ" ריקני המפורסם עם מטוס הפוך, ב-34,000 דולר, ובול אמריקני אחר (עם דגלים הפוכים) במחיר 32,000 דו" לר, בולים אלה אינם יחידים, כמו בול גואיאנה המ" פורסם. קימים לפחות עוד תמישה בולים יחידים במי" נם, הנדירים יותר מבול גואיאנה, אך הם פשוט מפורסמים פחות.

חברת יעקב ה. שיף מניו-יורק התפרסמה כאן, לאחר שתחת פטישה עברו לאחרונה כמה שגיאות" דפוס מענינות של בולים שהופיעו לא מזמן. בין אלה היו: בול ואלט דיסני בלי הצבע השחור; בול, "סתא מוס" בלי כל כתב (ר' ירחוננו, מס. 12/69 עמ' 12). בול, "כדור הבסיס" בלי כל כתב (חסר הצבע השחור).

גוסטב ויגלנד - פסל-אמן

הביתה, כל יום אני סובר שפסול חייב להעשות ביתר דייקנות ובקפדנות. בשנת 1897, הוא נשלח כפסל אבן לקטדרלת נידורוס בטרונדהיים. משנת 1902 ואילך מבצע גוסטב מטעם מוסדות עירוניים וממלכתיים בנורבגיה עבודות אמנות צביריות.

בשנת 1909, מתחיל ויגלנד לייצר את פסליו המב-ריקים משיש, כגון, „אם וילדה“ שאחד הבולים, כא-מור, מוקדש לפיסלו זה, ו„גופת אשה“ שבהם בולטת השפעת חייו המאוחרים של צורות יותר חלקות, יותר מדויקות ויותר הרמוניות.

לא היו לו תלמידים אך חבר פסלים וחרשי אבן וברזל עוזרים לו בציפוי המודלים באבן גרניט, וברונזה, שחלקם היוו את הפסלים-סטטוסים שלו בפארק ע"ש פרוגנר.

בסיוע חבר עוזרים זה ממלא ככרות, כנסיות ופארקים בפסלים וקבוצות פסלים בהם דמויות למאות, תוכנן של יצירותיו אלו הוא סמלי והרואי וממדיהן מונומנטליים.

גוסטב ויגלנד מפסל בכשרון רב גם דמויותיהם של הגדולים בסופרי נורבגיה כגון בירנסון, איבסן והאמ-סון שחשיבותם רבה עדי היום.

„הייתי פסל בטרם הוולדי“ הצהיר פעם ויגלנד. למד עבודתו ויצירותיו מצביעים ומלמדים כי גוס-טב ויגלנד היה פסל מאז הוולדו ויישאר כזה לנצח. אמן גדול זה — גאוותה של נורבגיה — מת בשנת 1943.

הביא לדפוס חיים גמזו

גדול פסלי נורבגיה, גוסטב ויגלנד נולד בשנת 1869. לציון מאה שנה להולדתו, הוציאה נורבגיה ב-8 ספ-טמבר 1969, שני בולים (65 ו-90 אור.) המתארים שתיים מיצירותיו המפורסמות „אם וילדה“ ו„איש, אשה וילד קטן“.

פסליו — יצירותיו של ויגלנד, ידועות לאלפי המבקרים בפארק על שם פרוגנר באוסלו, מקום שהאמן ייחד לתכנון, הוצאה לפועל וסדור יצירותיו.

בשנת 1923 נכנס ויגלנד לשערי הפארק, שערים שנבנו במיוחד ע"י העירייה למענו. בתמורה הועברו כל יצירותיו הכוללות גם ציורים, סקיצות, חיטוב בעץ וכו' לרשותה של עיריית אוסלו. מקום עבודתו עתיד היה להיפך לאחר מותו למוזיאון.

גוסטב, בנו של נגר-אמן שהתגורר בעיר מנדל בחוף הדרומי של נורבגיה, החל מגלה כשרון בחי-טוב בעץ כבר מגיל צעיר, בהיותו בגיל 14, הצטרף כשוליה לאמן פיסול בקריסטיאניה (כיום אוסלו), ברם שנתיים לאחר מכן, כשמת אביו, חזר גוסטב לביתו, כדי לסעוד ולתמוך במשפחתו.

בשנת 1889, חזר גוסטב לאוסלו עם תרשימים רבים שעתידי היה לפסל לפיהם. הוא חסר אמצעים. תקופה ארוכה לא היה לו העזו להציג את יצירו-תיו. מאוחר יותר כתב: „הייתי בכל מקום — בע-ליות גג ובמרתפים, אבל לא אכלתי אוכל ממש“.

באופן מקרי יצר גוסטב קשר עם פסל, אשר התרשמו-תו מכשרון הנער היתה כה עמוקה שהלה החליט לעזור לו. בסתיו 1889 ערך גוסטב את תצוגת הבכורה שלו עם „הגר וישמעאל“, בתערוכת אמנות בחסות המדי-נה. בתקופה שלאחר מכן מתחילים מסעותיו בארצות אירופה. הוא שוהה בדניה ועובר באיטליה וצרפת וחו-קר את הפיסול הגותי.

בקור בפריז ובסטודיו של רודין משאירים עליו את רשמיהם העזו ובחזרו הביתה הוא יוצר את הגירסה הראשונה של התבליט „הגיהנום“ שמתלווים אליו הי-אוש, אפס התקוה והיכולת להתמודד עם החיים, כפי שהיו חייו שלו עד שנת 1890.

בקורים בגרמניה ואיטליה משנים את אופי יצירתו בהשפעת האמנות העתיקה ואמנות הרנסנס, הוא כותב

הסתדרות העובדים הלאומית בישראל

קופת חולים לעובדים לאומיים

המרכז:

תל-אביב, רחוב כימורי העתים 23, טל. 250221

- עזרה רפואית מלאה
- פתוחה לכל אזרח במולדת
- בחירה חפשית של הרופאים
- סניפים ברחבי המדינה
- סנטורים מרכזי בירושלים.

הרשם בתור חבר קופת חולים לאומית והכשחת את בריאותך

עולם ומלואו

מאת ב. א. ברקאי

200 שנה לקפטן קוק

אוסטרליה תחוג השנה ברוב פאר מלאות 200 שנה למסעותיו של קפטן קוק, התופס מקום נכבד בהיסטוריה שלה. לכבוד המאורע יופיעו באוסטרליה 5 בולים מיוחדים שיתארו קטעים מחייו של קפטן קוק. כן יופיע, בפעם ראשונה מאז 1928, גליון-זכרון שיקי לול ששת הבולים ללא ניקוב.

פסחא 1970

שלושה בולים בעלי צורה בולאית מעניינת ומקור רית הופיעו באחרונה באי סט. לוציה. הכוונה לבולים בצורת טריפיקון — צורה בולאית חדשה בהחלט. הטריפיקון הופיע לכבוד חג הפסחא הקרב ובא. הוא צויר בידי האמן הבריטי ויליאם הוגרט, בשנים 1755—1756. היצירה נעשתה למזבחה בכנסיה סנט מרי רדקליף, בעיר בריסטול, אולם הוא נמצא עתה במוזיאון העירוני.

כדי לציין, שהתקנת הטריפיקון עלתה כ־8000 לירות שטרלינג, מהו קיבל האמן רק 525 לירות ואילו יתרת הסכום עלו המסגרת והעברת היצירה.

אגרות-אוויר מתוצרת נתניה

עריית נתניה, המדור לקייט ותיירות, בשיתוף לשכת התיירות הממשלתית, הוציאה ברשות משרד הדואר סידרה של שש איגרות-אוויר, הדומות בכל לאיגרות דואר-אוויר. האיגרות נועדו לתעמולה בשביל עיר הקיט ולכן הודפסה על כל אחת תמונת-גוף צבעונית אחרת של נתניה. שש התמונות מהוות אספקלריה נאמ־נה לעיר — רחובותיה, בנייניה, דשאיה וחוף-הים שלה. בכל איגרת הודפס סיפורה של נתניה בארבע שפות. האגרות הן בלי בול, מתוך הנחה שכל שולח יבייל אותה בבול מתאים לארץ היעד. איגרות בלתי מבוטלות כאלו הופיעו רק פעם אחת בדואר-ישראל ולא מצויירות. כאמור, האיגרות הפעם הן ציוריות מאד. הן נמכרות לתיירים ולתושבים בבת-מלון ובחנויות לממכר בולים תמורת 15 אגורות האגרת, בלי בולים.

מאה להולדת לנין

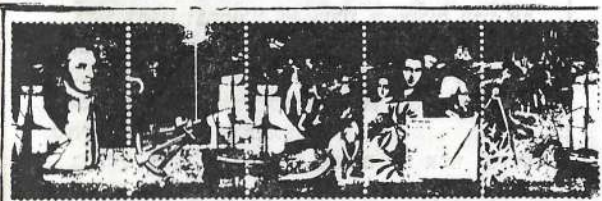
במוסקוה הוצגו המישים אלף פריטים בולאיים, הקשורים בשמו של לנין, בתערוכה בינלאומית במלאות 100 שנה להולדת מחולל-המהפכה. בתערוכה השתתפו בולאים מארצות קומוניסטיות. הדור אר הסובייטי כיבד את התערוכה בבול ובגליון זכרון.

כן הופיעו באחרונה בבריה"מ הסדרות הבאות: עשרה בולים לכבוד יום-הולדת לנין, 2 בולים לזכר מסע בלינגסהאוזן ולזרוב לקוטב הדרומי, שני בולים לזכר גיבורים, שנפלו במלחמה נגד היטלר, בול למלאות 125 שנה לחברה הגיאוגרפית הרוסית, בול ל"יום הסולידאריות הגשית" ושלושה בולים וגליון-זכרון לכבוד תערוכת-אוסאקה.

תערוכות

בקארקס, בירת וונצואלה, תיערך בימים 27 לנובמבר עד 6 לדצמבר 1970 תערוכת בולים בין-אמריקאית ושמה "אכספילקה-70". תערוכת "פילומביה" הבינלאומית תיערך בלונדון בספטמבר. בשנה הבאה תתכנס בלונדון ועידה בינלאומית של ציירי-בולים, ביוזמת הדואר הבריטי.

ב א ג ו ד ו ת

באגודת הבולאים בחיפה

להלן לוח הפעולות באגודת הבולאים בחיפה בחדר-
 שים מארס—אפריל—מאי :
 29.3.70 — קוריוזים מההיסטוריה הבולאית של איי
 פיזי". המרצה — יצחק ברק.
 12.4.70 — כיוונים בבולאות הישראלית" — משה
 פרצלן.
 26.4.70 — "פרקים מובחרים ביודאיקה" — ד"ר ש.
 דגוני.
 17.5.70 — בולי תעלת סואץ — הח' גנץ.
 ערבים אחדים במפגשים הוקדשו לחליפין.
 ב־31 במאי תתקיים אסיפה כללית יוצאת מן הכלל
 לשם השלמת חבר הנאמנים.

באגודה התל-אביבית לבולאות

ערבי הסברה לקראת התערוכה הארצית הגדולה
 שתתקיים בסוכות תשל"א נערכים בכל יום שני
 בשבוע. לכל פגישה מוזמן אספן אחר המציג את אוספו
 במסגרות, מרצה עליו ומקבל הערות.
 ערבי יום ה' בשבוע מוקדשים לחליפין.

באגודת בולאי אשדוד

לועד החדש באגודת בולאי אשדוד נבחרו אר-
 בעה חברים :
 יו"ר — בנו כהן ; סגן יו"ר — ל. קליין ; מז-
 כיר — א. וילנסקי ; ביקורת — י. בן-יהודה.
 חברי האגודה מקיימים פגישות אחת לשבועיים.
 במשרדו של מר בן-יהודה ברחוב בורוכוב 6/6.
 הפגישות בכל יום ה' שני, בשעה 8 בערב.

בהוג אספני דואר אוויר

מפאת יציאתו לחו"ל של יצחק ברק, תפסק זמ-
 נית הפעילות בהוג אספני דואר אוויר. החברים יוכ-
 לו להשתתף בפגישות הקבועות של האגודות הקרוי-
 בות למקום מגוריהם.
 בעניין תצוגת חומר בולאי הקשור בדואר אוויר,
 בתערוכת, "תבית" יש לפנות ליושבי ראש האגור-
 דות הנ"ל.
 ליצחק ברק ורעייתו דרך צלחה !

אגודת בולאי ישראל בצרפת

בפאריס נוסדה לא מוזמן אגודה בולאית של אספני
 בולי ישראל. יו"ר האגודה הוא ד"ר ז'אן כהן וסגנו
 הוא מר אדמונד מאירחול. לאגודה בטאון קבוע המופץ
 בין החברים.
 כתובת האגודה :

AMICALE PHILATELIQUE
 "FRANCE-ISRAEL"

Le President : Docteur Jean KOHN
 43, rue de Dunkerque PARIS (10e)

ת ג ו ב ו ת

„ערבה" בע"מ

חותמת הוקדשה לטיסת הבכורה של מטוס „ערבה"
 המיוצר בתעשייה האווירית בישראל. בחותמת טקסט
 דו־לשוני וציור המטוס שטיסת הבכורה שלו היתה ב־9
 באפריל.

לנו לא מובן הטעם לכלול בחותמת-דואר מלה כמו
 „בע"מ" ובאנגלית. L.T.D. תקדים כזה לא ידוע לנו,
 אם כי יש הרבה חותמות המפרסמות מוצרים של תע-
 שיות שונות. כולנו מלאי גאווה על הישגי התעשייה
 האווירית לישראל בע"מ, אולם בחותמת דואר ששטחה
 מוגבל, בדרך כלל, ואופיה אינו לפירסום מסחרי דוקא,
 מיותרות האותיות בע"מ.

א. לינד.

אגרת אוויר ל„ערבה"

אגרת אוויר מיוחדת הוצאה עליידי התעשייה האוויר-
 רית לרגל טיסת הבכורה של מטוס „ערבה" המיוצר
 בתעשייה האווירית בישראל. באגרת לא הוטבע בול
 ומבחינה זו היא רב שימושית.

ד"ר קורט סלע איננו

מותו של ד"ר קורט סלע (שטיינברג) הוא
 אבדה גדולה למשפחתו ולצבור הבולאים. עוד
 בהיותו בגרמניה אסף ד"ר סלע בולים, תחילה יחד
 עם אביו ואחר־כך ירש את אוספו של אביו.
 ד"ר סלע נולד ב־7 בספטמבר 1906 בעיר אסטן,
 שבגרמניה. ב־1934 עשה דוקטורט ובי־1939 עזב
 את גרמניה ויחד עם אשתו עלה ארצה. מושבו
 הראשון בארץ היתה ראשון לציון. פעילותו הבר-
 לאית הורגשה מיד, כשהוא חבר בשתי אגודות
 בולאים — בראשון לציון ובתל-אביב. מאוחר יותר
 עבר עם משפחתו לחיפה וכאשר עמד להשלח
 בשליחות לחו"ל שינה את שמו משטיינברג לסלע
 ד"ר סלע התמסר במאוחר לשני מחקרים פיל-
 טליים : בולי צפת וטרומס־פילטליה. מחקרו על
 בולי צפת הוא המקיף ביותר שקיים בנושא זה.
 האוסף של מכתבים טרום פילטליים הוא נדיר
 ביותר וכולל פריטים נדירים עוד מימי נפוליון.
 מחקר זה העסיקו עד ימיו האחרונים. הוא נפטר
 ב־30 בדצמבר 1969.

התאחדות אגודות הבולאים בישראל האגודה התל-אביבית לבולאות

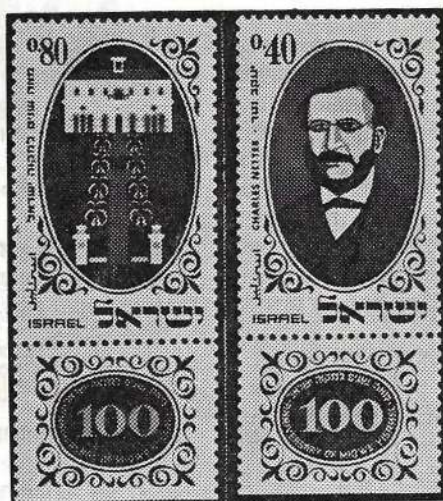
משתתפים בצערו של חברנו

דב ניר

אנו ז"ל

במות עלי

איספו בולי דואר ישראל

השירות הבולאי

ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה, טבריה,
נתניה, באר-שבע, פ"ת, לוד ובבתי דוארי

הבא לביתך תחביב
אמיתי - היה מנוי
בשירות הבולאי